

Kulatý stůl na téma

Zaměstnávání lidí se zdravotním postižením

v kontextu transformace Domova pro osoby se zdravotním postižením VELEHRAD

Život v ústavu je hendikep.

Datum a místo konání:

4. června 2012

**Domov pro seniory
ŠTĚPNICKÁ 1139
UHERSKÉ HRADIŠTĚ**

Projekt Podpora transformace sociálních služeb

Transformace je změna velkokapacitní ústavní služby pro lidi s postižením na bydlení a podporu v běžném prostředí. Lidé s postižením díky transformaci přecházejí z velkých ústavů do bytů či rodinných domů v běžné zástavbě a žijí způsobem života, který je obvyklý pro jejich vrstevníky.

S náležitou podporou mohou lidé s postižením žít v běžných domácnostech, převzít odpovědnost za svůj život a zvládat péči o sebe a domácnost tak, jak to dělají ti, kdo v ústavech nežijí. Mohou chodit do zaměstnání, pěstovat své záliby nebo se stýkat s přáteli z okolí. Není důvod, aby svůj život trávili ve velkokapacitní instituci, která je v těchto činnostech omezuje.

Cílem projektu je podpořit přechod lidí s postižením z velkokapacitních ústavních služeb do bydlení a služeb v běžném prostředí.

Projekt realizuje odbor sociálních služeb a sociální práce Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.

Projektu se účastní 32 ústavních zařízení z celé ČR, která poskytují služby cca 3 800 lidem s postižením. Na projektu spolupracují všechny kraje České republiky (Hlavní město Praha se vzhledem k podmínkám Evropského sociálního fondu účastní vybraných aktivit).

Součástí projektu je také Národní centrum podpory transformace sociálních služeb, které vzdělává a podporuje účastníky transformačního procesu.

Projekt přispívá k plnění *Koncepce podpory transformace pobytových sociálních služeb v jiné typy sociálních služeb, poskytovaných v přirozené komunitě uživatele a podporující sociální začlenění uživatele do společnosti*, která byla přijata usnesením vlády České republiky č. 127 dne 21. února 2007.

Projekt je financován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost.

Více o projektu: <http://www.mpsv.cz/cs/7058>

Zlínský kraj podporuje transformaci sociálních služeb

V roce 2007 vyjádřila Rada Zlínského kraje podporu procesům plánování rozvoje sociálních služeb, čímž nastartovala vývoj postupně směřující Zlínský kraj a jeho sociální služby mezi rozvinuté regiony vyspělých zemí EU. S postupným a plánovaným rozvojem sociálních služeb se kraj rozhodl transformovat některá jím zřízená zařízení sociální péče.

V současné době je Zlínský kraj zřizovatelem čtrnácti domovů pro osoby se zdravotním postižením, které poskytují své služby téměř jednomu tisíci občanů. Domovy se vyskytují na územích spravovaných devíti obcemi s rozšířenou působností.

Rada Zlínského kraje v roce 2007 schválila zapojení kraje do projektu MPSV ČR Podpora transformace sociálních služeb a současně navrhla k účasti v projektu dvě krajem zřizovaná zařízení: Domov pro osoby se zdravotním postižením Zašová a Domov pro osoby se zdravotním postižením Velehrad – Salašská.

Domov pro osoby se zdravotním postižením Zašová

Nachází se v lokalitě mezi Valašským Meziříčím a Rožnovem pod Radhoštěm. Zařízení je umístěno v budovách bývalého kláštera, později domova důchodců. V roce 1985 došlo k přebudování domova důchodců na ústav pro mentálně postiženou mládež a takto bylo toto zařízení využíváno do konce roku 2006. Od roku 2007 se zařízení nazývá Domov pro osoby se zdravotním postižením Zašová a změnila se cílová skupina klientů - zařízení již není určeno pro mládež, ale pro dospělé muže od devatenácti let.

Domov pro osoby se zdravotním postižením Velehrad – Salašská

Nachází se uprostřed obce Velehrad. V roce 1949 do původně církevní budovy Stojanova přišlo prvních třicet lidí s mentálním postižením. V roce 1960 vznikl ústav sociální péče a jeho kapacita se postupně zvyšovala až na 240 lůžek. Po roce 1989 byla předána v rámci restituce majetku budova Stojanova církvi a někteří klienti byli přemístěni do jiných ústavů sociální péče na Uherskohradištsku. Vedle historické budovy Stojanova byly vystavěny tři pavilony s původní kapacitou 95 lůžek. V těchto prostorách je služba po-

skytována dodnes. V průběhu doby docházelo ke snižování kapacity domova až na stávajících 61 lůžek. V současnosti využívá pobytových služeb domova 57 lidí se zdravotním postižením.

Kontaktní osoba Národního centra podpory transformace sociálních služeb v kraji:

Mgr. Jana Tomšová

Regionální pracovnice NC ve Zlínském kraji

Telefon: 739 548 487

E-mail: jana.tomsova@trass.cz

Účel transformace

V těchto zařízeních dochází ke změně způsobu poskytování sociální služby. Hlavním cílem je kladení důrazu na naplňování práv lidí s postižením, především práva na plnohodnotný život srovnatelný s vrstevníky žijícími v přirozeném prostředí.

Aby mohl být proces transformace ve Zlínském kraji spuštěn, byl v roce 2009 na krajském úřadě ustanoven regionální transformační tým složený ze zástupců pracovníků krajského úřadu a zástupců vybraných zařízení připravujících se na transformaci. Tento tým zajišťuje řízení a koordinaci celého procesu v obou zařízeních.

V rámci projektu MPSV ČR Podpora transformace sociálních služeb a za přispění zdrojů z Integrovaného operačního programu získá kraj finanční prostředky na výstavbu nových chráněných bydlení a domovů pro osoby se zdravotním postižením, které budou začleněny do běžné zástavby v regionu a budou mít kapacitu maximálně šesti obyvatel v domácnosti a osmnácti obyvatel v jednom domě.

Klienti budou moci individuálně využívat návazné služby, půjde zejména o sociálně terapeutickou dílnu, denní stacionář, chráněnou dílnu a pomoc a podporu při hledání zaměstnání na běžném trhu práce. Kraj tyto služby podpoří v rámci Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v letech 2011 – 2014.

Měníme Domov ve Velehradě

Domov ve Velehradě dále spolupracuje s občanským sdružením AUXIMA, které se zabývá vyhledáváním a zprostředkováním pracovních příležitostí pro uživatele všech zařízení Sociálních služeb Uherské Hradiště.

Kontaktní osoba Národního centra podpory transformace sociálních služeb v zařízení:

Pavčina Vavříníková

Odborná pracovnice NC v DOZP Velehrad-Salašská

Telefon: 739 500 109

E-mail: pavlina.vavrinikova@trass.cz

Uvědomíme-li si, že Uherskohradištsko patří v rámci ČR mezi regiony s nejvyšším počtem osob umístěných v ústavní péči v přepočtu na sto obyvatel, je transformace jednoho z velehradských zařízení logickou volbou odpovědných zástupců kraje.

Domov na Salašské ulici poskytuje své služby 61 uživatelům se zdravotním postižením. V domově byla ukončena první fáze transformačních aktivit: proběhlo zhodnocení individuálních potřeb uživatelů, jejich rodinných vazeb i azeb v domově, konal se nácvik a zvyšování kompetencí uživatelů. V současné době začala fáze stěhování: sedm uživatelů nově bydlí v chráněném bydlení vybudovaném Kongregací sester cyrilometodějských v obci Velehrad.

Se starosty okolních obcí se podařilo vyjednat využití volných objektů a stavby nových domů pro službu chráněného bydlení. Pro uživatele s nízkou mírou podpory tak budou zřízeny nové pobytové služby chráněného bydlení ve vybraných lokalitách měst Staré Město a Uherské Hradiště.

Dále je plánováno vytvoření sociální služby typu sociálně terapeutické dílny, která v regionu Uherské Hradiště zcela schází.

Zaměstnávání lidí se zdravotním postižením

Skutečnost, že má člověk zdravotní postižení, není důvodem pro to, aby se podílel na trhu práce jako kdokoli jiný. Lidé se zdravotním postižením mají Ústavou ČR zaručené právo pracovat, mají právo žádat o zaměstnání. Bohužel příležitostí k naplnění uvedených práv není mnoho a tito lidé, kromě překážek, které jim do života přináší jejich postižení, musí překonávat i překážky kladené společností.

S ekonomickou aktivitou je úzce spjata i problematika finančního zajištění nového způsobu života lidí s postižením v souvislosti s transformací sociálních služeb. Nejde jen o nedostatečnou síť návazných sociálních služeb v místě, čemuž se dá částečně předejít kvalitním procesem plánování rozvoje sociálních služeb v regionu. Překážkou je také stále nízká participace lidí s postižením na chráněném i otevřeném trhu práce. Rezervy lze spatřovat také ve využívání prostředků aktivní politiky zaměstnanosti, sociální pomoci. V dané oblasti jsme zatím na cestě a je zapotřebí problematiku diskutovat napříč obory, předávat si zkušenosti a hledat systémová řešení.

Časté otázky a odpovědi

Znamená transformace zrušení služeb pro lidi s postižením?

Ne, nejedná se o rušení služeb, ale o změnu podmínek a způsobu jejich poskytování. Většina lidí s postižením se z ústavů stěhuje do běžných bytů či rodinných domů, kde jim je zajištěna potřebná podpora např. formou chráněného bydlení. Využívají také denní stacionáře a další způsoby podpory.

Někteří lidé ale z ústavů odcházejí úplně?

Část současných klientů velkých ústavů se vrací ke svým rodinám nebo se stěhuje do domácností s přáteli – a pobytovou sociální službu již nepotřebují. Jsou to ti, kteří mají takové schopnosti a dovednosti, které jim umožňují vést samostatný život. Do ústavu se přitom dostali pro nedostatek jiných možností podpory.

Pokud žil člověk v ústavu dlouhá léta, jak takovou změnu zvládne?

Pro člověka, který strávil část svého života v ústavním zařízení, je určitě tato změna náročná. Proto jí předchází důkladná příprava, která obnáší jak vyhodnocení potřeb člověka, tak naplánování průběhu transformace. Součástí přípravy jsou také výběr místa budoucího bydliště, jeho návštěvy a navazování vztahů s okolím nebo rozvoj potřebných dovedností. Zkušenosti ukazují, že přes počáteční stres dochází po přestěhování ke zlepšení psychické pohody a navázání dobrých vztahů s okolím.

Podle čeho bylo 32 zařízení zapojených do projektu vybráno?

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR oslovilo kraje, které přihlásily vybraná zařízení – zohledňovala se vysoká kapacita zařízení a objektů, jejich špatný stav, izolovanost od běžného prostředí a další ukazatele.

Podle čeho jsou vybírány obce, kam se lidé z ústavů stěhují?

Cílové obce jsou vybírány podle konkrétních potřeb lidí, kteří se do nich stěhují: často se odvíjí od jejich rodinných nebo přátelských vazeb.

Spousta lidí s postižením dnes žije v rodinách a do ústavů nechce, ovšem chybí pro ně dostupná pomoc. Proč se raději nevěnujete jim, vždyť o lidi v ústavech je postaráno?

Protože život v ústavu je hendikep. Velkokapacitní instituce omezuje osobní rozvoj člověka. Každý má přitom právo na běžný život srovnatelný s vrstevníky.

Navíc, díky transformaci se zvyšuje dostupnost bydlení a podpory pro dospělé s postižením v běžném prostředí. Nově vytvořené bydlení a služby budou moci využívat také lidé, kteří nepřicházejí z ústavů. V transformaci vybudované zázemí pro služby bude obci sloužit řadu dalších let.

To ale bude stát spoustu peněz, kde je vezmete?

Vytvářet nové služby pro lidi s postižením je možné díky penězům z Integrovaného operačního programu, kde je k tomuto účelu vyhrazeno cca 1,3 mld. Kč.

Více informací: <http://www.mpsv.cz/cs/5496>

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb pomáhá vzděláváním a metodikou 32 organizacím, které umožňují lidem s postižením přejít z velkých ústavních služeb do bydlení a života v běžné společnosti. Národní centrum je součástí projektu MPSV ČR Podpora transformace sociálních služeb.

Národní centrum **podporuje zapojené organizace a kraje posílením personálních kapacit** potřebných pro zvládnutí transformačního procesu: v každé zapojené organizaci má odborného pracovníka na 0,5 úvazku a v každém zapojeném kraji pracovníka na 1,0 úvazku.

Národní centrum **vzdělává pracovníky zapojených organizací a dalších institucí podílejících se na transformaci** služeb sociální péče. Zajišťuje čtyři vícedenní vzdělávací programy a řadu jednorázových seminářů a workshopů, které přispívají ke sdílení zkušeností a informací nezbytných pro úspěšný průběh transformace.

Národní centrum **informuje o transformačním procesu a podporuje veřejnou diskuzi o deinstitucionalizaci** služeb sociální péče.

Národní centrum **poskytuje konzultace a metodickou podporu** při tvorbě transformačních plánů a investičních projektů, které umožňují praktickou realizaci transformace.

Národní centrum **vytváří analytické a metodické nástroje**, které reflektují dosavadní průběh transformace a přispívají k jeho pokračování i pro další lidi s postižením, které žijí ve velkokapacitních institucích.

Národní centrum zahájilo svou činnost v listopadu 2010 na základě veřejné zakázky Ministerstva práce a sociálních věcí.

Řízení, personální zajištění a realizaci řady konkrétních aktivit Národního centra zajišťuje společnost 3P Consulting (www.3pconsulting.cz). Na činnosti Národního centra se také podílejí:

- sdružení Hestia, které poskytuje supervizi zapojeným organizacím, krajům a pracovníkům MPSV a školí intervizory v zařízeních
- společnost Vzdělávací centrum pro veřejnou správu ČR, která zajišťuje některé vzdělávací aktivity
- sdružení Quip – Společnost pro změnu a společnost Akademie produktivity a inovací, které se podílejí na tvorbě analýz.

Při realizaci aktivit spolupracuje Národní centrum s řadou odborníků z dalších organizací, které se věnují transformaci sociálních služeb pro lidi s postižením. Aktivity Národního centra probíhají do března 2013. Novinky na www.facebook.com/trass.cz.

Kontakt:

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb

3P Consulting, s.r.o.
Římská 12
120 00 Praha 2

telefon:
(+420) 739 548 469

e-mail:
info@trass.cz

web:
www.trass.cz

Facebook:

www.facebook.com/trass.cz

